

Analyse af Læringsfællesskaber for alle i Rødovre Kommune

Statusnotat, august 2021

Thyge Tegtmejer, Hanne Louise Søgaard Jensen og Nanna Høygaard Lindeberg

*Analyse af Læringsfællesskaber for alle i Rødovre Kommune –
Statusnotat, august 2021*

© VIVE og forfatterne, 2021

e-ISBN: 978-87-7119-963-5

Projekt: 301903

Finansieret af Rødovre Kommune.

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Baggrund, formål og undersøgelsesspørgsmål

VIVE gennemfører i 2021 en analyse af Rødovre Kommunes organisering, praksis og strategi på skole- og specialundervisningsområdet, samlet benævnt 'Læringsfællesskaber for alle'. Baggrunden for analysen er, at Rødovre Kommune i 2019 indførte en ny strategi og organisering af skoleområdet, som kommunen nu ønsker at gøre status over. Hovedformålene med analysen er derfor:

- at evaluere, om Læringsfællesskaber for alle er implementeret som forudsat, og hvad der har hæmmet og fremmet implementeringen undervejs i processen
- at belyse styrkesider og muligheder såvel som mulige udfordringer og potentialer for videreudvikling, som den nye organisering rummer.

Notatet er en kortfattet status på undersøgelsens foreløbige analyser og vil blive efterfulgt af udfoldede og mere detaljerede analyser i projektets endelige rapport, som også inddrager et bredere datasæt.

Metode

I dette statusnotat baseres konklusionerne på henholdsvis kvalitative interviews og kvantitative spørgeskemadata. Grundlaget er 3 skolelederinterviews og 3 fokusgruppeinterviews med i alt 15 klasse-/kontaktlærere og pædagoger, herunder tillidsrepræsentanter og repræsentanter fra skolernes Pædagogiske Indsatsteam (PIT) på tre forskellige skoler. Tillige består grundlaget af en spørgeskemaundersøgelse, som er gennemført blandt klasse-/kontaktlærere og tilknyttede pædagoger på 3. og 5. klassetrin. Spørgeskemaundersøgelsen bygger på 38 besvarelser, hvilket udgør en svarprocent på 75. Den endelige analyse vil ud over disse data inddrage interviews med elever, som modtager eller har modtaget støtte, og disse elevers forældre. Ligeledes vil den endelige analyse inddrage spørgeskemadata baseret på besvarelser fra klasse-/kontaktlærere på 7. og 9. klassetrin, som med et komparativt sigte på væsentlige områder sammenholdes med data fra VIVEs nationale evaluering af inklusion og specialpædagogisk støtte. De foreløbige konklusioner i statusnotatet skal derfor læses i lyset af, at udvidelsen af datagrundlaget i den endelige rapport kan pege på andre perspektiver på Læringsfællesskaber for alle, og indeholde dimensioner, som dette notat ikke, eller kun sparsomt, belyser.

Implementering og hovedelementer i "Læringsfællesskaber for alle"

Det gælder for de skoler, vi har besøgt, at selv om corona selvsagt har fyldt meget, har man været meget opmærksom på og arbejdet indgående med implementeringen af Læringsfællesskaber for alle. På tværs af informanter peges der på, at et centralt vanskeliggørende forhold under implementeringen har været de særlige forhold i forbindelse med hjemsendelser m.m.:

Det er et rigtig stort arbejde at få det her kørt i stilling. Også fordi vi som ledelse har skulle lukke skoler op og ned, og op og ned, så jeg havde håbet, vi havde nået meget længere, end vi er nået, med at få det beskrevet og også at få det ud og virke. (Skoleleder, skole 3, april 2021, 5)

Vi vil i det følgende se på implementeringen af en række hovedelementer i Læringsfællesskaber for alle, samlet under overskrifterne *Mindset og børnesyn*, *PIT-team*, *Udvikling af niveau 1 (forebyggende)*, *2 (foregribende)* og *3 (indgribende) indsatser på skolerne* og *Indfrielse af centrale målsætninger*. I den kortfattede gennemgang vil vi løbende inddrage både centrale citater fra interviews og centrale fund fra spørgeskemaundersøgelsen. I den endelige rapport vil vi inddrage flere forhold, som har hæmmet og fremmet processen, og yderligere udfolde perspektiver fra ledere og medarbejdere, herunder perspektiver på det videre arbejde med Læringsfællesskaber for alle.

Mindset og børnesyn

Adspurgt om, hvad de væsentligste forandringer har været i forbindelse med overgangen til Læringsfællesskaber for alle, peger mange på mindsettet og det forandrede børnesyn. For eksempel siger skolelederen på skole 2:

Jamen, jeg ser det rigtig meget i forhold til mindsettet hos personalet. Og når jeg siger personale, så er det jo inklusive ledelse også, altså det er det. I forhold til at skulle finde ud af, hvad er det, der skal til for det enkelte barn? (...) Så tankesættet omkring, at "Det der er besværligt, det skal bare væk", til at man arbejder: "Hvad er det så, vi kan gøre her, på gulvet, for at få det til at fungere?" Det tænker jeg sådan set, er den proces, vi er i gang med lige nu. (Skoleleder, skole 2, april 2021, 1)

Gennemgående peger deltagerne på, at en central del af mindsettet ligger i, at hvor man måske tidligere i et større omfang så barnet som bærer af eventuelle udfordringer, forsøger man nu i højere grad at se på, hvilke tilpasninger i læringsmiljøet omkring barnet, som kan hjælpe det til deltagelse. Med en anden skoleleders ord:

...det var sådan set først, da vi ligesom (...) begyndte at arbejde med Læringsfællesskaber for alle, at det sådan for alvor gik op for folk, at nu har vi altså et andet børnesyn, og nu skal vi arbejde ud fra et mere inkluderende mindset, hvor vi sådan, alle os, der er omkring barnet, skal prøve at gøre os umage med at finde nogle nye muligheder for, at det barn kan være i en almen folkeskole. (Skoleleder, skole 3, april 2021, 2)

I den endelige rapport vil vi yderligere udfolde aspekter og perspektiver på mindset og børnesyn, herunder forskydningen i retning af at arbejde mere forebyggende og foregribende og i højere grad have fokus på grupper/klasser frem for enkeltelever.

Etablering af Pædagogisk Indsatsteam (PIT)

I forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen blandt lærere og pædagoger på 3. og 5. klassetrin er medarbejderne blevet spurgt om deres vurdering af, i hvor høj grad deres skole er nået i mål med en række specifikke elementer i Læringsfællesskaber for alle. I forhold til etableringen af et godt samarbejde med PIT svarer 64 %, at de vurderer, at skolen i høj grad eller i meget høj grad er nået i mål med at skabe et godt samarbejde med PIT. 24 % svarer i nogen grad, og 8 % svarer i mindre grad. Denne gennemgående positive vurdering går også igen i de kvalitative interviews, hvor en skoleleder bemærker omkring indsatserne via PIT:

...det har vi faktisk haft en ret stor succes med i forhold til at få grebet nogle sager, inden de egentlig er blevet til kæmpe sager, og vi har skullet have gang i visitation og alt muligt. Så vi har arbejdet rigtig meget forebyggende. (Skoleleder, skole 2, april 2021, 1)

Flere lærere og pædagoger peger både på betydningen af PIT-medarbejdernes konkrete elevrettede indsatser på skolerne og på vigtigheden af adgangen til handlerettet sparring i forhold til deres egen praksis:

...hvis man står som et team og er sådan, "Uh, det er lige noget, jeg ikke har prøvet før", så er det, at man kan tale med [PIT-medarbejderen, red.] om "Hvad gør vi her?" og "Hvad ser du?" Og så kan hun komme med en masse gode råd og sådan nogle ting. Så der er noget vejledning, og der er noget sparring i hende. (Skolemedarbejder, skole 3, april 2021, 8)

De kvalitative interviews peger på, at der er forskel på, hvordan skolerne har valgt at organisere deres PIT, herunder hvem der deltager, og om PIT deles op i forskellige mindre underordnede teams, som varetager forskellige delopgaver, fx ét team, som arbejder med udredning, og ét team, som arbejder med iværksættelse af støttetiltag. Ligeledes er der forskelle mellem skolerne i forhold til, hvilke typer af arbejdsopgaver som PIT-medarbejdernes timer især anvendes til.

I den endelige rapport vil vi yderligere uddybe organiseringer og sammensætninger af medarbejdere i PIT og udfolde eksempler på deres arbejdsmåder og udkommet heraf, herunder lærernes og pædagogernes perspektiver på, hvor PIT-medarbejderne især kan bidrage med vigtig viden, sparring og understøttelse.

Udvikling af niveau 1 (forebyggende), 2 (foregribende) og 3 (indgribende) indsatser på skolerne

I forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen blandt skolemedarbejderne på 3. og 5. klassetrin er medarbejderne blevet spurgt om deres vurdering af, i hvor høj grad skolen er nået i mål med udvikling af niveau 1-3 indsatser på deres skole. Her svarer 18 %, at man i høj grad er nået i mål med disse, 61 % svarer, at det i nogen grad er tilfældet, mens 5 % svarer i mindre grad. Det må imidlertid bemærkes, at 16 % svarer 'ved ikke', og en oplagt fortolkning heraf er,

at for nogle skolemedarbejdere, som fx endnu ikke har været direkte involveret i arbejdet med konkrete indsatser, står det noget uklart, hvad disse indsatser består i, hvilket de kvalitative gruppeinterviews med medarbejderne understøtter. For eksempel siger en skolemedarbejder i forbindelse med drøftelsen af de forskellige typer af indsatser i Læringsfællesskaber for alle:

...at italesætte og have en bevidsthed om, hvilket niveau man arbejder i, er ikke noget, der er en del af min hverdag. (Skolemedarbejder, skole 1, april 2021, 4)

For de medarbejdere, som mere direkte har været involveret i indsatserne, står de forskellige typer af indsatser og indsatstrinene gennemgående meget mere klart. De kvalitative interviews peger desuden på, at der er væsentlige forskelle mellem skolerne i forhold til, hvor langt de er kommet med konkretisering og indholdsbeskrivelse af niveau 1-3 indsatser, og hvordan man har valgt at organisere viften af muligheder. For eksempel peger skolelederen på skole 1 på, at den vigtigste forskel ved overgangen til Læringsfællesskaber for alle netop omhandler indsatserne:

Det, der er den største og væsentligste forskel, er, at indsatser er blevet mere systematiske og bedre dokumenteret... (Skoleleder, skole 1, april 2021, 2)

Skole 1 har systematiseret indholdet i en række beskrevne indsatser på de forskellige niveauer, og lavet et system omkring en form for skoleintern visitation til disse forløb. I modsætning hertil svarer lederen på skole 2 på et spørgsmål om, i hvilken grad man arbejder med en klar opdeling mellem niveauerne som tydeligt afgrænsede enheder, der italesættes på en fælles måde:

Nej, slet ikke. Altså jeg vil sige, at vi arbejder med én stor masse [af indsatser, red.]. Indtil vi så når til, at nu kan vi ikke mere. Nu bliver vi nødt til at få noget hjælp udefra. Men ellers så arbejder vi så meget forebyggende som overhoved muligt. (Skoleleder, skole 2, april 2021, 6)

Det er vigtigt at pege på, at ovennævnte eksempel på en forskel i graden af formalisering ikke skal læses som en kvalitetsforskel mellem indsatserne på de to skoler, idet begge ledere peger på, at der med netop deres model er en række indbyggede styrker og svagheder. Men forholdet peger på, hvordan skolerne allerede nu har taget forskellige udviklingsveje inden for rammerne af Læringsfællesskaber for alle, hvilket i sig selv er værd at være opmærksom på for skoleforvaltningen både i forhold til etablering af erfaringsdeling og i forhold til videre udviklingstiltag.

I den endelige afrapportering vil vi mere fyldestgørende folde ud, hvordan skolerne arbejder med konkrete niveau 1-3 indsatser, og hvad erfaringerne hermed har været.

Indfrielse af centrale målsætninger

At skabe læringsfællesskaber for alle vurderes af både medarbejdere og ledere på skolerne at være en stor opgave og en væsentlig omstilling. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 42 % af de adspurgte medarbejdere på 3. og 5. klassetrin angiver, at opgaven med at skabe et læringsfællesskab, hvor alle kan deltage i deres klasse, er meget stor, og 29 % angiver, at opgaven i deres klasse er stor. 21 % vurderer, at opgaven er gennemsnitlig i deres klasse, mens 8 % vurderer, at opgaven er lille. Det er værd at hæfte sig ved, at 3 ud af 4 af de adspurgte medarbejdere således angiver at opleve, at opgaven er stor eller meget stor i netop deres

klasse, og en oplagt fortolkning er, at opgaven gennemgående kræver en stor indsats af mange. De kvalitative interviews med medarbejderne peger gennemgående på, at udfordringerne oftest omhandler enkeltelever, som i en periode har ikke ubetydelige støttebehov. Udfordringerne kan dermed ses som et meget grundlæggende pædagogisk dilemma mellem hensynet til og tidsforbruget på de mange elever i klasserne over for hensynet til og tidsforbruget på et lille antal elever eller enkeltelever, som i kortere eller længere perioder har særlige behov.

Skal jeg lave undervisning for de 24, der gerne vil? Eller skal jeg lave specialpædagogisk arbejde for den ene elev eller de to elever, der har svært ved at være der?
(Skolemedarbejder, skole 1, april 2021, 6)

Oplevelsen blandt lærere og pædagoger bakkedes ligeledes op i interviewene med skolelederne og PIT-medarbejderne.

Til trods for, at opgaven med at skabe læringsfællesskaber for alle vurderes at være stor, er der flere indikationer på, at skolerne lykkes med nogle af de helt centrale målsætninger for Læringsfællesskaber for alle.

For det første angiver næsten alle lærerne og pædagogerne i spørgeskemaundersøgelsen, at undervisningen i høj grad eller i nogen grad tilrettelægges, så alle elever trives i skolens sociale fællesskaber (87 %) og i skolens faglige fællesskaber (89 %). Ligeledes angiver næsten alle lærerne og pædagogerne, at undervisningen i høj grad eller i nogen grad tilrettelægges, så alle elever udvikler sig alsidigt, herunder socialt (92 %), og så alle elever udvikler sig fagligt (95 %).

For det andet er målsætningen omhandlerende inddragelse af børns og forældres perspektiver i arbejdet med at tilrettelægge Læringsfællesskaber for alle delvist opfyldt. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at de fleste lærere og pædagoger angiver at opleve, at børns og forældres perspektiver inddrages i høj grad eller i nogen grad (76 %).

For det tredje angiver lærerne og pædagogerne, som deltager i spørgeskemaundersøgelsen, i høj grad positive vurderinger af samarbejdet med kolleger og skoleledelsen omkring læringsfællesskaber for alle. Derudover vurderes samarbejdet gennemgående at være velfungerende med både PPR og klassens forældre.

I den endelige afrapportering vil vi yderligere udfolde resultater fra spørgeskemaundersøgelserne og forskellige parter perspektiver på indfrielse af centrale målsætninger med Læringsfællesskaber for alle, lige som vi yderligere vil udfolde perspektiver på de udfordringer, som arbejdet indebærer.

Videre perspektiver

Den foreløbige status på undersøgelsen giver anledning til at pege på en række videre perspektiver i arbejdet med Læringsfællesskaber for alle. De nævnes her i helt kort form, og efter drøftelse mellem VIVE og projektfølgegruppen ved Rødovre Kommune kan vi gå videre og udfolde disse, eller andre, som viser sig under den videre analyseproces, nærmere i den endelige rapport.

1. Flere deltagere i undersøgelsen rejser spørgsmålet om, hvorvidt det vil være produktivt at arbejde videre med at udvikle nogle midlertidige støttetilbud af et lidt større omfang

end niveau 3, men uden at der bliver tale om segregering til niveau 4 på et af kommunens to centre. Flere nævner eksempler på, at man allerede arbejder med sådanne former, fx finansieret af en mindre ekstrabevilling fra centralt hold, som fx understøtter, at en elev kan forblive i almenområdet, men i en periode modtage forholdsvis omfattende støtte. Spørgsmålet til overvejelse er, om der er vundet noget ved udviklingen af midlertidige tilbud med lavere tærskel og målrettet en forholdsvist hurtig tilbageslusning til fuld tid i almenklassen. Og hvis dette er noget man ønsker, kan man overveje, hvordan sådanne mellemformer mellem niveau 3 og 4 kunne se ud.

2. Undersøgelsens foreløbige resultater peger på et behov for fortsat at tydeliggøre indholdet i Læringsfællesskaber for alle i forhold til skolemedarbejderne, herunder ikke mindst de støttemuligheder, som ligger i PIT og niveau 1-3 indsatser. Ligeledes peger undersøgelsen på, at det i et medarbejderperspektiv især vil være relevant at støtte op med didaktisk og organisatorisk støtte i forhold til dilemmaet mellem en stor gruppe elever uden støttebehov og enkeltelever med støttebehov.
3. Undersøgelsens foreløbige resultater omhandlende skolernes forskellige udviklingsveje og erfaringer inden for rammerne af Læringsfællesskaber for alle peger på, at der er et rum for tværgående erfaringsdelings- og udviklingsarbejde. Dette gælder både i forhold til organisering af PIT, og de konkrete indsatser, man arbejder med i form af forebyggende, foregribende og indgribende indsatser.

VIDEVELFÆRD

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD